

Přírodní pilíř v procesu pořizování územně analytických podkladů (ÚAP)

Ing. Vladimír Mackovič

mackovic@u-24.cz

Základní pojmy

Přírodní pilíř – v procesu územního plánování tento pojem blíže určuje vyhláška č. 500/2006 Sb., v § 4 odst. (1) písmeno b) bod 1. Rozbor udržitelného území má být vyhodnocen v tématickém členění zejména:

- horninové prostředí a geologie
- vodní režim území
- hygiena životního prostředí
- ochrana přírody a krajiny
- zemědělský půdní fond
- pozemky určené k plnění funkcí lesa

Další tématické oblasti, uvedené ve vyhlášce, se již týkají zbývajících dvou pilířů udržitelného rozvoje.

Do přírodního pilíře jsou zahrnuty profese, které se ve větší či menší míře podílejí na zpracování územně plánovacích dokumentací. V současné době se jedná zejména o ochranu přírody a krajiny. Vymezování ÚSES v ÚPD má řešit osoba s příslušným oprávněním. V případě, že je potřeba posoudit koncepci ÚPD z hlediska jejího vlivu na životní prostředí, musí být angažován specialista s oprávněním na EIA. Při zpracování územního plánu jsou však zbývajících tématické oblasti přírodního pilíře obvykle suplovány jiným specialistou nebo si příslušnou kapitolu zpracuje urbanista sám.

Při pořizování ÚAP je přínosem, pokud části týkající se popisu a vyhodnocení stavu tématické oblasti a rozboru udržitelného rozvoje, zpracovávají příslušní specialisté. Složitější situace nastává, pokud nemají praktické zkušenosti s územně plánovací projekcí. V tom případě se zvýší nároky na koordinaci a řízení úkolu. Z hlediska kvality konečného výstupu je však tato varianta příznivější ve srovnání s možností, že jednotlivé oblasti vyhodnocují laici v posuzované tématu. Existuje totiž riziko, že laik, i když bude mít odborné podklady a prameny, nemusí z nich pro posuzované území extrahovat to podstatné, charakteristické.

Územně analytické podklady – pojem vymezuje § 26 odst. 2 stavebního zákona. Územně analytické podklady mají obsahovat¹:

- zjištění a vyhodnocení stavu a vývoje území
- zjištění hodnot území
- omezení změn v území z důvodů ochrany veřejných zájmů², které vyplývají z
 - právních předpisů
 - ze zvláštních právních předpisů
 - vlastností území
- zjištění záměrů na provedení změn v území
- vyhodnocení udržitelného rozvoje území

¹ další součástí ÚAP - vyhodnocení vyváženosti vztahu územních podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území je obsahem jiného příspěvku

² limity využití území

- určení problémů k řešení v územně plánovacích dokumentacích
- Podrobnější charakteristiku územně analytických podkladů stanovuje vyhláška č. 500/2006 Sb., v paragrafech 4 a 5.

Rámcová charakteristika pracovního postupu

V úvodu této kapitoly je nutné uvést podstatnou okolnost. Zpracování ÚAP lze rámcově rozdělit na dvě skupiny činností. Jedna představuje tvorbu databáze, do které se ukládají údaje o území a s tím související činnosti. Tuto část prací by měl koordinovat a řídit specialista na GIS. Druhou skupinu prací tvoří činnosti související s analýzou dat, tvorbou výkresů, posuzováním vyváženosti apod. Tyto činnosti by měl koordinovat a řídit urbanista nebo jiný specialista s praxí v územním plánování. Pokud tomu tak není, kvalita obou výstupů nemůže být vyrovnaná.

Společné atributy přírodního pilíře

Ke společným znakům jednotlivých oblastí přírodního pilíře lze zařadit následující charakteristiky:

- **přirozené hranice** tématických oblastí se vzájemně a ani se správním členěním území neshodují (*jedná se například o povodí, hydrogeologické rajóny, bioregiony a biochory, přírodní lesní oblasti, klimatické regiony vymezené pro charakteristiku zemědělských půd, poměry určující rozptylové poměry apod.*). Pokud má být provedena charakteristika stavu a vývoje jednotlivých tématických oblastí v posuzovaném území musí být obvykle analyzovány na větším plošném rozsahu, než představuje **správní území** ORP.
- pro většinu tématických oblastí jsou zpracovávány **resortní dokumenty** (*jedná se například o výstupy z plánování v oblasti vod, lesního plánování, krajské surovinové politiky, plány péče o zvláště chráněná území apod.*).
- resortní materiály jsou zpracovávány **k rozdílným časovým horizontům**, pro území **různého vymezení**. Jejich obsah nelze jednoduše „mechanicky překlopit“ do ÚAP.
- práce na územně analytických podkladech **nemohou suplovat**, doplňovat či prohlubovat rezortní plánování nebo jejich odborné podklady³. ÚAP mají z těchto dokumentů čerpat související informace, údaje a zejména odvodit z nich očekávaný trend dalšího vývoje příslušné tématické oblasti v posuzovaném území.
- Analýzy tématických oblastí se musí soustředit na **hledání „přechodových modulů“**⁴ mezi danou tématickou oblastí a územním plánování. Dále je nutné prověřovat vazby⁵ mezi všemi posuzovanými tématickými oblastmi, které jsou zahrnuty do rozboru udržitelného rozvoje.

Osnova pracovního postupu

V další kapitole jsou uvedeny základní body postupu zpracování tématických oblastí v rámci pořízení územně analytických podkladů. Cílem této osnovy je rámcově sjednotit formu a zaměření pracovních výstupů jednotlivých specialistů. Osnova vychází z činností uvedených ve vyhlášce č. 500/2006 Sb.

³ například při ÚAP se v rámci vodního režimu nemohou zpracovávat protipovodňové plány obcí. Ale pokud jsou zpracovány měly by být využity například při sestavování výkresu limitů

⁴ zjednodušeně lze tuto činnost označit jako hledání územních průmětů vyplývajících z rezortních materiálů

⁵ jako příklady lze uvést profily vhodné pro realizaci vodních nádrží představují zvýšenou hodnotu, silnou stránku či příležitost pro vodní režim území, na druhé straně však mohou znamenat riziko pro ochranu přírody či pro sociální pilíř v případě likvidace stávajícího osídlení

1. Vypracování podkladů pro rozbor udržitelného rozvoje území

1.1. Zjištění stavu a vývoje tématiké oblasti v posuzovaném území

Komentář:

Tento bod představuje největší „volný“ prostor pro specialistu. Na základě svého uvážení zvolí jeho „vnitřní“ obsahové členění.

Bod by měl obsahovat takové informace, z kterých by bylo možné čerpat tvrzení do dále uvedených bodů. Tato tvrzení by měla být z tohoto bodu jednoznačně zřejmá, či by měla být v tomto bodě objasněna.

V tomto bodě osnovy se nemá jednat o ryze odborné (profesní) formulace a tvrzení srozumitelná jen specialistům příslušného oboru. Naopak s ÚAP, tedy i s tímto bodem, bude pracovat z hlediska dané profese laická veřejnost (projektanti jiných profesí, dotčené orgány, orgány státní a obecní správy, dotčení vlastníci apod.). Ta by měla pochopit tvrzení a závěry, které z vyhodnocení té které tématiké oblasti vyplynou.

Základní charakteristika tématikých oblastí se stane součástí ÚAP. V jednotlivých územních plánech bude potom stačit citace či odvolání na ÚAP. Dále by mělo být z textu zřejmé, které informace jsou v čase relativně stabilní a které údaje bude nutné při aktualizaci ÚAP prověřovat.

1.2. Uvedení zvýšených hodnot tématiké oblasti v posuzovaném území

Komentář:

Územní plánování, v pojetí současného stavebního zákona, mimo jiné posuzuje záměry na změnu využití území. Ke spektru kritérií pro posuzování záměrů na změny využití území patří hodnoty území. Cílem tohoto bodu je jednak zrekapitulovat hodnoty dané tématiké oblasti vyjádřené správními rozhodnutími. A jednak specifikovat, vymežit a zdůvodnit případné další hodnoty dané tématiké oblasti v posuzovaném území.

1.3. Uvedení limit tématiké oblasti pro využití posuzovaného území

Komentář:

Limity by měly vymezovat v území prostory či plochy na, kterých by nemělo dojít ke změně stávajícího využití území a nebo jen za předem daných podmínek. V ÚAP mají proto význam zejména jevy, skutečnosti či vlastnosti, které mají průmět do území.

1.4. Zjištění záměrů tématiké oblasti v posuzovaném území

Komentář:

Součástí územně analytických podkladů je vyhodnocení záměrů poskytovatelů údajů (pojem zjištění a vyhodnocení záměrů je uveden v §4 odst. 1 vyhlášky č. 500/Sb.) směřovaných do posuzovaného území. Do hodnocení je nutné promítnout i záměry tématikých oblastí. Cílem je tedy sběr informací o záměrech (zamýšlených činnostech), které má tématiká oblast v řešeném území.

2. Rozbor udržitelného rozvoje tématiké oblasti v řešeném území

SWOT analýza patří v posledních letech k často užívaným metodám. Její použití mívá často formální charakter. Pokud však je adekvátně⁶ použita, představuje jakýsi „společný jmenovatel“ pro hodnocení a srovnávání různorodých tématikých oblastí zahrnutých do jednotlivých pilířů udržitelného rozvoje.

2.1. Silné a slabé stránky tématiké oblasti v řešeném území

2.2. Hrozby a příležitosti tématiké oblasti s vazbou na řešené území

Komentář:

⁶ analýza musí zohlednit rozsah posuzovaného území, míru podrobnosti apod. Není účelné opakovat silné či slabé stránky z celostátní úrovně na krajské úrovni či dokonce na úrovni obce. Na každé úrovni lze specifikovat stránky odpovídající posuzovanému území..

Formální přístup ke SWOT analýze se promítne do formálního charakteru celého úkolu. Analýza se proto musí soustředit na posuzované území (nepostačují jen všeobecně platné skutečnosti) a na záležitosti, které se mohou uplatnit v územně plánovacím procesu.

3. Význam (úloha, vazby) tématické oblasti pro vyváženost vztahu územních podmínek

- 3.1.1. pro příznivé životní prostředí v území
- 3.1.2. pro hospodářský rozvoj v území
- 3.1.3. pro soudržnost společenství obyvatel území

Komentář:

Vyváženosti se zabývá samostatný referát. Je však potřebné upozornit na vhodnost sledovat vzájemné vazby jednotlivých tématických oblastí již při jejich vlastním posuzování.

4. Problémy tématické oblasti řešitelné v územně plánovacích dokumentacích

Komentář:

Pro splnění tohoto bodu je u specialistů potřebná, výše uvedená, znalost principů územního plánování. Jedná se o jedno ze základních kritérií pro práce na územně analytických podkladech a o jeden z hlavních cílů. Záležitosti, které územně plánovací proces nemůže ovlivnit nebo řešit mohou v ÚAP působit jako balast⁷.

5. Výběr údajů o území, které se mají za tématickou oblast promítnout do jednotlivých výkresů

- 5.1.1. Výkres hodnot území
- 5.1.2. Výkres limitů využití území
- 5.1.3. Výkres záměrů na provedení změn v území
- 5.1.4. Výkres problémový

Komentář tématických oblastí.

Horninové prostředí a geologie

Tématická oblast, o jejímž zařazení právě do přírodního pilíře lze polemizovat. Záleží totiž na „úhlu pohledu“. Geologické poměry logicky patří mezi přírodní podmínky. Nahromadění nerostu lze stále považovat za přírodní charakteristiku. Vymezení ložisek, dobývacích prostorů a provozování těžby však již souvisí s ekonomickým pilířem. Vytvořením pracovních příležitostí vznikají také vazby na sociální pilíř. Z uvedeného je zřejmé, že zařazení této tématické oblasti do rozboru udržitelného rozvoje má své opodstatnění.

K popisu stavu lze přistoupit různými způsoby. Jedna z možných variant je uvedena v další části textu:

- Horninové prostředí a geologie řešeného území jsou nejprve popsány z hlediska **regionální geologie** a stratigrafie. Geologické jednotky jsou uváděny v posloupnosti od nejstarších po nejmladší; u každého celku je uvedena stručná charakteristika.
- Pro snazší orientaci souvislostí v této tématické oblasti jsou geologickým jednotkám přiděleny indexy. Tyto indexy jsou v následujících kapitolách používány k přiřazení popisovaných problémů k příslušné geologické jednotce.
- V podkapitole věnované **ložiskovým poměrům** je nastíněn historický vývoj těžby a zpracování nerostných surovin od počátků těžebních aktivit po současnost. Dále je popsán aktuální stav těžebních aktivit a předpoklady jejich rozvoje v blízké budoucnosti.
- V podkapitole o **hydrogeologii** je horninové prostředí charakterizováno z hlediska režimu podzemních vod a možností zásobování pitnou vodou.

⁷ pokud tyto informace např. neplní funkci odůvodnění, vysvětlení

- Podkapitola věnovaná **inženýrskogeologickým poměrům** popisuje jednotlivé typy hornin ve vztahu k zakládání budov a upozorňuje z tohoto hlediska na jejich rizika.

S ohledem na skutečnost, že v kapitole je použita řada odborných termínů, součástí textu je stručný výklad pojmů. Pro názornost je uvedena část „slovníčku“ z rozpracovaných ÚAP pro ORP Dvůr Králové.

alpínská orogeneze	Orogeneze (vrásnění) začínající v triasu , s mnoha fázemi (zejm. v terciéru).
antiklinála	Vrása, jejíž vrstvy nacházející se uvnitř vyklenutí ležely původně nejnižše.
arkóza	Viz pískovec .
artéská pánev	V nadloží zvodnělých vrstev se nachází izolátor , podzemní voda má napjatou hladinu .
autun	Stupeň spodního permu .
baryt	Minerál - síran barnatý.
bazický	Magmatit bez křemene obsahující živec s převahou vápníku, pyroxen a olivín, případně amfibol a biotit, např. bazalt (čedič).
bituminózní	Obsahující bitumen (živice).
brakický	Poloslaný, vzniklý v mořích se sníženým obsahem solí.
brekie	Klastický sediment s významným obsahem ostrohranných zrn šterkové frakce (nad 2 mm).
břidlice	Klastický sediment složený hlavně ze zrn jílové a prachové frakce (do 0,06 mm), břidličnatě dělitelný (rozpadá se na tenké destičky).
cenoman	Stupeň svrchní křídý .
dacit	Vulkanit , nejčastěji světle šedý, se sklovitou základní hmotou a vyrostlicemi křemene, plagioklasu, biotitu, amfibolu a pyroxenu.
deluviální sedimenty	Svahové sedimenty , vznikající gravitačními pohyby zvětralin na svazích.
denudační relikt	Plošně málo rozsáhlý zbytek, zachovalý po snížení území následkem zvětrávání a odnosu.
diskordance	Vztah dvou horninových jednotek, mezi jejichž uložením došlo k přerušení sedimentace, případně i k erozi, nebo ke zvrásnění podložní jednotky.
dobývací prostor	Stanovuje se za účelem dobývání výhradního ložiska .
dolomit	Karbonátová sedimentární hornina, tvořená převážně minerálem dolomitem (uhličitan vápenato – hořečnatý).
droba	Viz pískovec .
eluvium	Nepřemístěná zvětralina, plynule přecházející do matečné horniny v podloží.
eolický sediment	Sediment přemístěný větrem.
fluorit	Minerál - fluorid vápenatý.

Tato tématická oblast má na územní plánování zejména tyto vazby:

- ložiska nerostů**

Jejich případná těžba má řadu vazeb na všechny tři pilíře udržitelného rozvoje. Část z nich jsou pozitivní (např. ekonomický přínos, tvorba pracovních příležitostí). Některé z nich představují územní střety (střet s ochranou půdního fondu, devastace stávajících biotopů, ovlivnění vodního režimu, negativní ovlivnění hygieny prostředí ve stávající obytné zástavbě).

Nevýhradní nerosty jsou součástí pozemku a při povolování jejich těžby má zásadní význam územní řízení⁸.

⁸ rozhodnutí o změně využití území; zákon č. 183/2006 § 80, odstavec (2), písmeno b)

- **limity využití území**

Limity mohou vyplynout z geologické stavby území (např. sesuvná území, nevhodné podloží) a nebo jsou důsledkem hornické činnosti (poddolovaná území). Jiný typ limity využití území představuje „zaregistrování“ ložiska a příprava jeho těžby (např. chráněné ložiskové území, dobývací prostor).

Většina resortních konceptních materiálů, týká se i krajských surovinových koncepcí, má výhledové kapitoly obvykle do té míry obecné, že se obtížně hledají jejich územní průměty. Ty jsou pro územní plánování nezbytné.

Územní plánování totiž nemůže suplovat resortní koncepce a stanovovat surovinová kritéria pro rozhodování o potřebě těžby a její zdůvodňování. Přitom s ohledem na komplexní charakter územního plánování, je žádoucí resortní záměry promítat do procesu pořízení územně plánovací dokumentace.

Na úrovni zpracování územně analytických podkladů proto není cílem rozhodnout, která ložiska se mohou těžit. ÚAP z hlediska veřejného zájmu shromáždí a vyhodnotí přínosy (např. ekonomické, nové pracovní příležitosti) a střety (devastace hodnotných biotopů, zábory kvalitního půdního fondu, negativní vliv na vodní režim, negativní hygienické dopady na stávající obytnou zástavbu, blokáce rozšíření sídel apod.) případné těžby. Teprve při projednávání a schvalování zadání a vlastní územně plánovací dokumentace se rozhoduje o možnostech těžby v území řešené ÚPD.

Vodní režim území

Vodní zákon přinesl mimo jiné nové instituty do oblasti plánování vod. Plány oblastí povodí, které mají z hlediska rozsahu řešeného území blíže než „Plány hlavních povodí“, budou poprvé schváleny v roce 2009 a potom v pravidelných intervalech aktualizovány. Do konce roku 2008 jsou projednávány a následně budou výsledky projednání promítnuty do řešení. Plány oblastí povodí mají obsahovat mimo jiné úkoly pro územní plánování. Příští aktualizace ÚAP tak bude již moci tyto úkoly promítnout do rozboru udržitelného rozvoje.

S ohledem na skutečnost, že součástí rozboru udržitelného rozvoje je také posuzování veřejné technické infrastruktury, tato tématická oblast se podrobněji nezabývá systémy zásobování vodou a čištěním odpadních vod.

Ø Posouzení stavu a vývoje vodního režimu v posuzovaném území by mělo především obsahovat přehledy:

- Oblasti povodí, do kterých posuzované území spadá
- Hydrogeologických rajónů, do kterých posuzované území spadá
- Vodních útvarů, které mají vazbu na posuzované území v členění
 - i. Útvary povrchových vod
 - ii. Útvary podzemních vod

Ø Z přípravných prací dotčených oblastí povodí vybrat pro posuzované území zejména následující charakteristiky:

- všeobecné vodohospodářské charakteristiky území
- zhodnocení dopadů lidské činnosti na stav povrchových a podzemních vod
- ekonomické analýzy užívání vod
- přehled významných problémů nakládání s vodami
- přehled silně ovlivněných vodních útvarů
- přehled zvláštních cílů ochrany vod

Ø Komentovat veřejné zájmy ve třech základních směrech:

- Ochranu vod, složky životního prostředí, která je založena na
 - ochraně a zlepšování stavu povrchových a podzemních vod a vodních ekosystémů

- ochraně ekologické stability krajiny
- Ochranu před povodněmi a dalšími škodlivými účinky vod
 - ochrana před povodněmi je založena na přijatelném povodňovém riziku. Vychází se mimo jiné z poznatků a výsledků získaných z vyhodnocení povodní 1997 až 2006.
- Pojem další škodlivé účinky zahrnuje ochranu před suchem a nadměrnou vodní erozí

Udržitelné užívání vodních zdrojů a hospodaření s vodami pro zajištění požadavků na vodohospodářské služby (zejména zásobování pitnou vodou) představuje **předpoklad** dalšího **sociálního i ekonomického rozvoje** na úrovni lokální, regionální i státní. V posuzovaném území se to týká především výčtu možností rozvoje vodních zdrojů, limitů využívání vody a priority pro zajištění vodohospodářských služeb. Hlavní princip je udržitelné hospodaření s povrchovými a podzemními vodami.

- Z Plánu hlavních povodí ČR a plánů dotčených oblastí povodí vybrat ty programy opatření⁹, které mohou mít vazbu na území posuzované území.
- V popisu stavu by se neměla dále opomenout klimatologie posuzovaného území z hlediska vyhodnocení vodních srážek (např. jejich množství a rozložení v čase a v území, pravděpodobnost přísušků, přívalových dešťů, míra rizika povodní po jarním tání apod..)

Tato tématická oblast má na územní plánování územní plánování zejména tyto vazby:

- protipovodňová ochrana území
- retence (zdržení) vody v území, které může ovlivnit urbanistická koncepce a uspořádání krajiny
 - vhodnou strukturou půdního fondu, přírodními a technickými předěly, které zpomalí povrchový splach v povodí
 - vymezením profilů vhodných pro vybudování vodních nádrží
 - stanovením pravidel pro zdržení srážek v území, zejména zastavěném (technickými opatření vyplývajícími z požadavků uvedených v územním rozhodnutí, poldry apod.)
- vymezením limitů pro změny využití území vyplývající z jeho zvýšených vodohospodářských hodnot (např. ochranná pásma, vodní zdroje, zranitelné oblasti, citlivé oblasti),

Stojí za zvážení, zda by neměly být mezi sledované jevy územně analytických podkladů zařazeny „protipovodňové plány obcí“. Lze z nich čerpat údaje do problémového výkresu.

Hygiena životního prostředí

Oblast životního prostředí specifikuje řada složkových zákonů a předpisů. K hygieně prostředí lze zařadit znečištění ovzduší, znečištění vod, hluk, odpady, geofaktory – radon, staré ekologické zátěže.

- Řešením urbanistické koncepce lze preventivně ovlivnit především **akustické poměry** v území. Jedná se zejména o trasování nových dopravních tras, které jsou liniovým zdrojem hluku. Dále rozmístěním plošných zdrojů hluku, jako jsou například výrobní plochy a na druhé straně rozmístěním obytných a dalších ploch, které mají být před hlukem ochráněny.
- Z hlediska vazeb na čistotu vod, územní plánování navrhuje systém **čištění odpadních vod** a lokalizaci čistíren odpadních vod. Rozsah znečištění povrchových vod ovlivňuje jejich případné rekreační využití.

⁹ Tyto dokumenty včetně programů jsou podkladem pro výkon veřejné správy, zejména územního plánování

- **Znečištění ovzduší** má obecnější vazby na územní plánování. Urbanistickým řešením nelze přímo tento problém vyřešit (obvykle jsou nejvíce znečištěny sídelní aglomerace. Řešením znečištění ovzduší a jeho prevencí se zabývá příslušný zákon).
- **Odpady** se ze zákona zabývají zejména krajské a obecní koncepce odpadů. Na územní plánování mají vazbu, pokud z nich vyplývá například lokalizace zařízení pro odpadové hospodářství. Obdobně jako u znečištění ovzduší i v odpadovém hospodářství se problémy řeší u zdrojů znečištění.
- **Radon** a staré ekologické zátěže lze chápat jako určité limity využití území. Radonové nebezpečí lze většinou řešit technologií výstavby. U starých ekologických zátěží územně plánovací dokumentace navrhuje využití plochy po odstranění zátěže.

Ochrana přírody a krajiny

- Zálležitosti ochrany přírody a krajiny vystupují v procesu územního plánování zejména jako limity změn využití území, případně ovlivňují či regulují jeho způsob využití (velkoplošně chráněná území).
- Pořízení ÚAP představuje jedinečnou příležitost zkoordinovat vymezení územního systému ekologické stability mezi správními územími jednotlivých ÚPD. Průběžnými aktualizacemi udržovat tento systém kontinuální a v odpovídajících parametrech.
- Jednoznačnou lokalizaci by v ÚAP mohly získat památné stromy a registrované významné krajinné prvky, jejich postupným zaměřením pomocí GPS lokalizace.
- Územní plánování může přispět k obecné ochraně přírody a krajiny. Jako nástroje lze využít nové instituty, které byly zařazeny do řešení územního plánu. Jedná se o uspořádání krajiny a vymezení celosídelního systému zeleně v zastavěném území a zastavitelných plochách. Jako podklady lze využít výsledky rozboru udržitelného rozvoje území.

Zemědělský půdní fond

Další tématická oblast, která má dlouhodobé vazby na územní plánování. Zejména se jedná o **ochranu** zemědělského půdního fondu. Při analýze ZPF se doporučuje sledovat následující skutečnosti:

- **kvantitativní** charakteristiky ZPF – lze k tomu využít úhrnné hodnoty druhů pozemků. Po jednotlivých katastrálních územích jsou každoročně evidovány výměry jednotlivých druhů pozemků. Jednoduchými analýzami lze diferencovat území z hlediska jejich zemědělského významu. Ten se zvyšuje s narůstajícím podílem ZPF. To lze chápat jako jedno z kritérií pro návrh uspořádání krajiny.
- **kvalitativní** charakteristiky – pomocí bonitovaných půdně ekologických jednotek lze diferencovat kvalitu ZPF v posuzovaném území.
- Jedním z cílů je vymezení v území okrsky s vysokým podílem kvalitní zemědělské půdy, které představují zvýšenou hodnotu území vyplývající z komparativní přednosti daného ZPF.
- Další kritérium pro diferenciaci zemědělské půdy představuje její zvýšený mimoprodukční význam (pro vodní režim území, pro ochranu přírody a krajiny apod.). Potenciály zemědělské půdy lze analyzovat prostřednictvím BPEJ (potenciál pro zalesnění, zatravnění, rozliv vody v území apod.)
- Jednu z vazeb mezi vodním režimem území a zemědělským půdním fondem představuje jeho míra náchylnosti k vodní erozi. Tou se znehodnocuje ZPF, kvalita povrchových vod, zanášení vodních toků a vodních ploch.

Pozemky určené k plnění funkcí lesa

Lesní zákon specifikuje výstupy lesního plánování. Z nich lze čerpat charakteristiky lesa. Jedná se zejména o Oblastní plány rozvoje lesů (OPRL), z kterých lze využít základní charakteristiky lesa a případně výhledy pro návrhové období.

K základním charakteristikám lesa v ÚAP může patřit:

- Zastoupení přírodních lesních oblastí (PLO)
- Lesnatost - která je dána poměrem lesní půdy k celkové rozloze území
- Lesní vegetační stupně - které vyjadřují vztahy mezi klimatem a biocenózou, v níž vedle kombinace rostlinných druhů (většinou málo výrazné) je rozhodující složení přirozené dřevinné složky (edifikátoru).
- Druhovú skladbu lesních porostů – kterou lze rozlišit na
 - **Přirozenou** druhovou skladbu - která byla rekonstruována jako skladba přirozených lesních společenstev. Ty by se v daných přírodních podmínkách vyvinuly za současného klimatu, kdyby člověk během historické doby nezasahoval do přírody.
 - **Cílovou** druhovou skladbu - představuje ekonomicky, biologicky i funkčně optimalizované zastoupení dřevin v myšleném věku porostu, které odpovídá přírodním podmínkám.
 - **Současnou** druhovou skladbu - zachycuje aktuální stav druhové skladby lesních porostů. Převážnou měrou je odrazem hospodaření v lesích v minulosti.

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (ÚHÚL) je organizační složka státu. Na základě dohody s Ministerstvem zemědělství a Ministerstvem pro místní rozvoj poskytuje odbornou podporu pro poskytování vybraných údajů ÚAP. Koncem září 2008 poskytne aktualizovaná a doplněná data týkající se:

- Lesů ochranných
- Lesů zvláštního určení
- Lesů hospodářských
- Stupeň přirozenosti lesních porostů

Všechny datové sady rozešle ÚHÚL výhradně krajským úřadům s předpokladem, že příslušná data budou následně předána na obce s rozšířenou působností.

Vazby na územní plánování:

- Kategorizace a funkční zaměření lesa
- Dopravní zpřístupnění lesa

Představují nejužší vazbu na územní plánování. Z hlediska funkčního zaměření se jedná zejména o lesy zvláštního určení, subkategorie příměstské a rekreační. S rekreačním využitím lesa souvisí dopravní zpřístupnění lesa.

Rekapitulace vybraných principů pro pořizování přírodního pilíře v ÚAP

- Ø Angažování příslušných odborníků - specialistů
- Ø Celková koordinace urbanistou ne specialistou na GIS
- Ø Zaměřit se na záležitosti, které mají vazbu na posuzované území
- Ø Soustředit se na záležitosti, které mají vazbu na územní plánování
- Ø Do obsahu i formy výstupu promítnout skutečnost, že bude probíhat pravidelná aktualizace
- Ø Navrhnout indikátory, které budou mít vazbu na doporučenou vyváženost

ÚAP – příklady zdrojů dat

Hygiena prostředí

Ovzduší

http://www.chmu.cz/uoco/oco_main.html

Sdělení odboru ochrany ovzduší MŽP o hodnocení kvality ovzduší - vymezení oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší, na základě dat za rok 2006 (Věstník MŽP ČR, duben 2008, ročník XVIII)

MŽP ČR <http://www.mzp.cz/AIS/web.nsf/pages/ovzdusi>

Stč. kraj <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/zivotni-prostredi/koncepce-v-oblasti-zp/Program+sni%C5%BEov%C3%A1n%C3%AD+emis%C3%AD+a+Integrovan%C3%BD+program+zlep%C5%A1ov%C3%A1n%C3%AD+kvality+ovzdu%C5%A1%C3%AD/program-snizovani-emisi-a-integrovaný-program-zlepšovani-kvality-ovzdusi-stredoceskeho-kraje.htm>

<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/zivotni-prostredi/ochrana-ovzdusi/>

Odpady

Plán odpadového hospodářství (POH) ČR [http://www.mzp.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPJZFGV0QT2](http://www.mzp.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPJZFGV0QT2)

MŽP ČR <http://www.mzp.cz/AIS/web.nsf/pages/planovani-v-odpadovem-hospodarstvi>

<http://ceho.vuv.cz/>

POH Středočeského kraje <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/zivotni-prostredi/koncepce-v-oblasti-zp/PI%C3%A1n+odpadov%C3%A9ho+hospod%C3%A1%C5%99stv%C3%AD+St%C5%99edo%C4%8Desk%C3%A9ho+kraje/plan-odpadoveho-hospodarstvi-stredoceskeho-kraje.htm>

<http://www.stredoceske-odpady.cz/>

Voda

MŽP ČR http://www.mzp.cz/AIS/web.nsf/pages/voda_ochrana

<http://www.voda.gov.cz/portal/cz/>

ČHMÚ http://www.chmu.cz/hydro/hyd_main.html

<http://voda.chmi.cz/ojv2/>

Stč. kraj <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/zivotni-prostredi/vodni-hospodarstvi/>

VÚV T.G.M. http://www.vuv.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=55&Itemid=79

<http://www.zvhs.cz/>

<http://heis.vuv.cz/>

Hluk

SZÚ <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/hluk>

Hlukové mapy ČR <http://hlukovemapy.mzcr.cz/>

ŘSD ČR <http://www.jvsystem.net/csd2005/Aktuality/Aktuality.htm>

Stč. kraj <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/doprava/>

[http://www.mzp.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPSSFQNWRO9](http://www.mzp.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPSSFQNWRO9)

[http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPISF7Z6L7V](http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPISF7Z6L7V)

Ochrana přírody a krajiny

<http://geoportal.cenia.cz>

www.nature.cz,

www.mapy.cz

<http://drusop.nature.cz>, stránky krajských úřadů a obcí

Český úřad zeměměřičský a katastrální **ČUZK**: ÚHDP
generely ÚSES – nadregionální, regionální, lokální úrovně
ÚPD jednotlivých obcí

literatura:

- Culek, M. a kol. : Biogeografické členění České republiky, Enigma, Praha 1996
Culek, M. a kol: Biogeografické členění České republiky II., AOPK Praha 2005
Löw, J., a kol.: Rukověť projektanta místního územního systému ekologické stability,
Doplněk, Brno 1995
Maděra, P., Zimová, E. : Metodické postupy projektování lokálního ÚSES, LDF MZLU
Brno, 2005
Neuhauslová, Z. a kol: Mapa potenciální přirozené vegetace ČR, Academia, Praha,
2001

Charakteristika pozemků určených k plnění funkce lesa

Ústav pro hospodářskou úpravu lesa (ÚHUL) Brandýs nad Labem – mapový server, OPRL, LVS,
SLHP
Český úřad zeměměřičský a katastrální (ČUZK)

Horninové prostředí a geologie

Česká geologická služba (ČGS)

Geofond

Geologické mapy ČR (1:200 000, 1:50 000)

Krajské koncepce surovinové politiky

- literatura: Chlupáč a kol: Geologická minulost ČR, Academia, Praha 2002
Vysvětlivky k přehledně geologickým mapám ČSSR, Československá akademie věd,
Praha 1963